

FOIĂ ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, *** APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORI

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria 6 corone

Pentru România și străinătate . . . 8 franci

Inserate 1 cm. o dată 2 fil. de doue-ori 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR:

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL:

S. P. SIMONU.

Tod se privesce foia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Creștinism și Românimism.

— Din Istoria civilizațiunii poporului român. —

(Urmare.)

Din capul locului am dis că Românul e un popor foarte religios; drept aceea religiunea, putem dice că mai cu sema i-a conservat esistența pre pământ. — Se scrutăm pământul României, se scrutăm țera ardeleană, Bucovina, Banatul, Basarabia și alte părți unde locuiesc Români și pre totindenea vom afla aședeminte archeologice privitoare la religiune. In acestea aședeminte religiöse zac ascunse mai multe monumente de mare importanță pentru istoria noastră națională. Scrutați pământul locuit de Români și ve-ți afla in el multe monumente archeologice! — Dacă toate monumentele aflătoare in regatul România, Ardeal, Bucovina ar potea vorbi ne-ar da istoria noastră adevărată și întregă!

Intru adevăr țerile locuite de Români sunt pline, precum de monumente istorice și profane, de asemenea sunt pline și de monumente privitoare la istoria bisericescă a Românilor. Niei o țera pre lume, nu poșede atâtea aședeminte religiöse ca țerile locuite de Români.

Pre munți, pre șesuri, pre deluri și coline, lângă riuri, in sate și orașe pre totindinea întâlnești câte un aședemint, câte un monument religios! . . .

In munții cei mai ae umblați și mai impenetrabili; au locuit in timpurile mai depărtate Zachastrii, in câte o mănăstire, in câte un schit, unde și petreceau viața in post și rugăciuni. — Așa au fost mănăstirea Durăului, Voronețului, Cărbucului și alte ne numărate, in cărți și petreceau viața călugări și zachastrii — ascunși de șgomotul lumii. — Și cât de folositoare pentru creștini au fost acestea mănăstiri! Dacă se întâmpla de vre-un creștin călător rătăcea pre acesti munți neumblați și in urmă dând de vre-o mănăstire seu de vre un schit, aci in dată afla ospitalitate, odihnă; și apoi la plecare era condus de către unii din călugării mănăstirii, acest peregrin, până ce și afla calea cunoscută. — Tote acestea mănăstiri sunt astăzi

documente vii despre religiositatea poporului român. — Ma înainte de acesta, ministerul cultelor din Romania, condus de fericita idee, de a face in țera puțină scrutare archeologică, de a cerceta schiturile și mănăstirile și est mod a descoperi in ele monumente filologice — istorice. Cu acesta cercetare archeologică ministerul cultelor a in sarcinat pre Papazoglu, Boliacu, Pelimonu și pre Al. Odobescu. Papazoglu pentru districtele Prahova, Dimbovița, Muscelul și Oltul; a aflat in acestea vreo 30 de schituri și mănăstiri precum și biserici vechi. Dintre toti cu mai mare succes a reușit Odobescu. El in doue districte, Argeșin și Vileea a aflat 50 de mănăstiri, schituri și biserici vechi!

Și ore cum de pre pământul României se află atâtea aședeminte religiöse? — Răspunsul l'am dat mai înainte când am afirmat că Românul e un popor foarte religios și iubitor către locașurile și instituțiunile religiöse. Intru adevăr poporul român in cursul seculilor și-a pus totă sperarea in D-deu, religiune și biserică. Domni României erau foarte religioși și donau sume însemnate pentru întreținerea mănăstirilor și a monachilor. — Ma, cât domitorii ai Romanilor nu au edificat cele mai multe mănăstiri?! . . . Ștefan cel Mare, de câte ori învingea pre Turci, Leși, Tătari și pre alți inimici, totdeauna edifica in locul unde a învins câte o mănăstire:

„După acestea vorbe Ștefan stränge ostire,

„Și învingând păgânii naltă-o mănăstire!“ —

(D. Bolintinian)

Mănăstirea dela Voronețiu, mănăstirea dela Humon, făcute de Marele Ștefan, ne dau dovadă despre aserțiunea noastră mai de înainte! . . .

¹ Veți articolul „Archeologia“ in „Rev. Carp“. a. 1860; pag. 393.—

„Orî cine se scula asupra lui Ștefan Voda — ȳice S. Fl. Marian¹ el îi învingea și-i făcea se pörte frică de el, un timp îndelungat, căci el era omul lui D-ȳeu, smerit, îndurător, cu dreptate; și totdeuna de câte-orî avea se pörte rösboiu cu vre-un dușman nu se pornea de acasă, până ce nu însura dōue-deci și patru de feciori și nu mărita dōue-deci și patru de fete, dādu-le tuturor zestre etc. — Afară de aceea nu pornea el nice odată la rösboiu până ce nu alegea mai întâiu un loc öre unde pentru mănăstire, ca întorcānduse dela rösboiu ca învingătoriu și deplin sănătos se edifice mănăstire pre locul acela.“ —

Dar nu numai Ștefan, dar și alți domnitori ridicară mănăstire din îndemn religios; așa p. e. Mănăstirea Sinaia edificată de un Michaiu Cantacuzeno la a. 1905, care fu unul din șese fii alui Constantin Cantacuzeno, și acărui mamă se ȳice că ar' fi visat un vis frumos pre muntele Sinăi — în Palestina, acărui efect a fost ridicarea mănăstirei „Sinaia.“ Asemenea fratele acestuia. Șerban, care a fost și domn în Muntenia a edificat mănăstirea Cotroceni. — Se scie din mai multe scrieri, privitoare la familiile înalte din România și Moldova, că adeseori membrii acestor familii pereginau la locurile cele sante. Domnitorii țerei dinpreună cu soțiile lor mergeau la săntul mormēt și se rugau. Ma se ținea de cea mai fericită aceea familie, din a cărei sin a fost murit deja vre-un membru la săntele locuri, la mormētul Domnului nostru Isus Christos. — Potem afirma că întręga Romānie e plină de remniscentție și monumente religioșe, ce atestă spiritul și simțul piu și religios al poporului român!... Dar nu numai în Romānia, ci și în Ardeal a fost și e poporul forte religios. Mulți ömeni și din Ardeal în timpurile anterioare pereginau la Erusalim, și unii nice că se mai întorceau, ci murėu pre frumosul pāmēt, unde s'a sacrificat salvatorele lumii. Ma, familiile celea mai avute și înalte romāne iubeau preste măsură tot, ce era de caracter religios.

Ioan Corvinul, după ce reporta o victoria splendida contra Turcilor în Ardeal, ridică mănăstirea dela Sāntu-Imbru...

Dintre tōte țerile locuite de Romāni, Moldova e mai abundantă în schituri și mănăstiri. Multimea schiturilor și mănăstirilor în Moldova e forte mare. Multime de persoane îmbrăcau tagma călugărescă, — chiar și seculi femenin se dedica mănăstirilor mai preferind viața monastică, de cât lumea ne îm păcată și sgomotosă. Acestea călugărite sunt cunoscutē — după-cum se scie — sub numele de: „maice.“ Familii renumite boieresci, și duceau adeseori, dacă aveau mai multe fete, pre una și o făcėu mirėsa mănăstirei. Și tōte acestea purcedeu din simțul religios!...

Era mănăstiri prin Moldova, în carî se vedėu câte 300—500 de maice. —

Am ȳis mai înainte că creștinismul a conservat Romānismul. Cu toții avem cūno cință bare-mî a parte, despre istoria Munteniei, Moldovei și Ardealului; precum și ale altor părți locuite de Romāni.

Din istoria acestor țeri știm învedereat, câte calamități veniră preste sermanul popor român. — Și el ce a făcut în cursul timpilor când au venit atâtea rele preste capul lui?... A stat și a suferit flagelul sortei crude și tirane; — a stat, că-ci avea credință viună și sperare în Dumneȳeu: — a stat, că-ci avea religiune și avea biserică!... Mongoli, Tătari, Huni și alte limbi păgāne, fără lege și fără D-ȳeu inundară ca lăcuste în țerile locuite de Romāni; — și totuși ele tōte s'au stins, tōte au perit, ȳer Romānul totuși singur el, singur el a remas. Da! A remas, căci credința și biserică l'a sustinut. Biserica și nurele creștin i-a fost forte scump și pentru el s'a luptat și a suferit orî ce. Bi erica și săntul altar, nu a voit se le lese în mână păgānilor infidelî, a mai preferit se moră, de cât se fie lipsit de unica sa mângāiere — de biserică!...

Nu mai mult și-a, apārat Romānul viața, decât religiunea și numele seu creștin. El a mai voit a muri decât să se facă Turc, Tatar, Goț orî alt ceva. —

Michaiu Eroul, în revista, ce a făcut'o preste armata sa înainte de începerea strălucitei lupte dela Călugăreni, astfel se adresase cătră bravii săi ostași:

„Frații mei de arme, vreți se fiți turciți?
„Și copii voștri rău măcelăriți?!...“

„Și legea și dreptul, nu vor fi călcate?!...“
„Sāntele altare în gemei² schimbate?!...“

ȳeta Michaiu Eroul, generalul cel mai mare al timpului seu, prin aceste vorbe întru atât a animat ostirea romānă și creștină, în cât acesta mică, dar bravă ostire, ce număra 16.000 Romāni, a sfărîmat deplin oștea lui Sinan-pașa, ce consta din 200.000 Turci, la Călugăreni!... ȳeta Michaiu Eroul provocă pre armații săi se dea pept cu păgāni, și se nu lese a se turci, și se nu suferi ca altarele creștine să se profaneze de cătră necredincioșii păgāni. — Și întru adevăr cu ce eroism se luptau Romāni contra Turcilor și Tătarilor numai pentru că sciau mai cu sēma că se luptă cu „păgāni,“ — e inseris cu litere mari și de aur în istoria Romānilor și în analele domnilor romāni.

Când auȳeu Moldovenii, că vin în țera lor Tătarii orî Turci, ca se le-o devasteze, ȳer pre ei prindindu-i se-i facă păgāni, se sculau cu mic cu mare, bătrānul ca junele, bărbatul ca nevasta, și muliere bătrānă ca fata junișană. Toți și tōte se sculau și seșeu înainte păgānilor și cu ajutorul lui D-ȳeu îi respingeau și învingeau!... —

Romānului, după cum de repetite ori am demonstrat, i-a fost forte scumpă religiunea sa, și a prețuit forte mult numele de: „Creștin.“ Pentru acest nume se luptă servitoriul ca boierul teranul ca voda!...

Preferea mai bine Romānul se moră de cât se și denege legea sa — religiunea!

ȳeta un exemplu!

Turci vin și atacă casa Domnului Constantin Brancoveanu, care avea 3 copii, și îl silesc să se facă păgān, să se facă Turc:

„Brancovene Constantin, boier vechiu și domn creștin,
„Lasă legea creștinescă și te da-n lege turcescă.
„De ți-e milă de copii; — și de vrei ca se mai fii!“

Așa strigă Turci, cătră Brancovean și-l amenință, dar se vedem ce le respunse el?

„Tătarei păgānilor, dușmani ai creștinilor.

„Nu mă las de legea mea, face-ți cu mine ce-ți vrea?“

Ce respuns rezolut și frumos! Ce caracter nobil! Ce simț creștinesc! Ce inimă bărbătescă!...

Dar! pașa turcesc făcėu semn, după acest răspuns a lui Brancovean, veni călăii și prindind pre cel mai mare, din cei 3 copii ai lui Brancovean, — îl puse pre scaun, și-i reteză capul; ȳer Brancovean tatăl seu, ce ȳise? — „Domne fie voia Ta! Est — mod esclamă numai!... După ce a cădūt jos capul coconului acestui mai mare, apucă pre cel de mijloc cocon, îl puse ȳer pre scaun, și de cât sare și capul acestuia de mână călăului!... Brancovean esclamă și acum: „Domne fie voia Ta!“ — Chiar pașa s'a mirat de atāta constanța, de atāta năpāsare de mörte, ma chiar pre el l'a cuprins o milă; — deci cugetānd că bare-mî acum îl va putea îndupleca pre Brancovean, îl mai provocă odată ca se primescă legea turcescă.

„Marei bunul Dumneȳeu,
„Creștin bun, m'am născut eu;
„Creștin bun a muri vreu!!
„Tacî drăguță nu mai plānge,
„Că-n pept inima-mî se frānge,
„Tacî și mori în legea ta:
„Că tu ceriu-i căpāta!“

ȳeta ce răspunde și acum Brancoveanu pașei!...

ȳeta ce ȳice cătră cel mai mic cocon, mai remas încă în viețā :

„Tacî drăguță nu mai plānge

„Tacî și mori în legea ta:
„Că tu ceriu-i căpāta!“

Pașa se mânia, făcėu semn, și ȳea și cel mai mic cocon a părăsit viața pāmētescă! Ce făcėu inse tatăl seu când veȳu jos capul copilului seu cel mai drag și mai mic? — „Domne! fie voia ta!“ — Atāta e tot ce făcėu și ȳise!... Dar în urmă pașa nu s'a indestulit numai cu atāta că a stins dulcea viețā a lor trei coconășî, nu i-a fost destul că a versat sāngele alor

¹ S. Fl. Marian, tradițiunii pop. rom. p. 32. Sibiu.

² Biserice turcesci.

trei melușei nevinovați; nu! Ci el dădu ordinca se apuce chiar și pre tatăl lor, pre Brancovean, căruia apoi trag pelea jos și'l întreabă:

„Brancovene Constantin
„Giaur¹ vechiu, giaur creștin,
„Caseă ochii-a te nita
„De'ți cumoci tu pelea ta?!”

Și Constantin Brancoveanul semi mort le strigă:

„Tătărime, liftă rea
„Le'ți mănca și carnea mea,
„Nu me las de legea mea:
„Se sciți c'a morit: „Creștin“
„Brancoveanul Constantin!”

(V. Alesandri)

Au nu e acesta un adevărat martir, pentru legea, pentru religiunea sa? — Au nu a murit Constantin Brancovean și cu fiu sêi morte eroică pentru religiunea strămoșească? — Etă un adevărat model, de religiositate pentru tã postérité creștină! Etă un adevărat model de constanță și rezoluțiune românească pentru tot Românul următor!...

Etă un adevărat surcel din vița unui Regul și Scevola!... Ne vine se asemănăm acesta scenă tragică cu asemenea scenă din istoria sacră și anume cu sacrificarea celor șapte frați Macabei pentru legea lor părintească, inaintea tiranului Antiochu ca și bravul Constantin Brancovean cu cei trei coconii ai lui. — Asemenea au fost ucis și acești șapte frați Macabei, toți începând dela cel mai mare până la cel mai mic. „Tu ticălosule ne scoți din vița acesta inse împăratul lumii, pre noi, cei ce suferim și ne sacrificăm pentru legile lui, erăști ne va invia!” — Așa dise al doilea fiu Macabei și murii voios pentru legea sa. Al treilea dise: „Din cer le-au căpătat tôte acestea și din cer eră le voiu căpăta!” „Și muri și acesta voios pentru religiunea strămoșească. Și est mod toți se sacrificară până la al șeptelea; ér pre acesta Antioch a voit se-l cruce, i-a promis averi și ranguri numai și numai sa se lapede de legea sa;

dar muma așa-i dise: „Rogu-te fiule că căntând la cer și la pământ și la tôte celea ce sunt in trênsule se cunosci că din nimica le-a făcut Dumnezeu! Nu te teme de ucidătoriul acesta, ci te fă demn de frații tēi și primesce mórtea ca odinoră se te alli cu frații tēi in vița eternă!” „Astfel dise mama sa, ér fiul dise: „Ce așteptați?... Nu ascult de mandatul regelui, ci ascult de mandatul legii, carea sa dat părinților noștri prin Moisi, și in est mod se sacrifică și acest mai mic pentru legea sa părintească. — In urmă fu, ucisă și mama acestor șapte frați Machabei. --- Etă acesta tragedie s'a jucat și cu poporul român, acărei object a fost românul și creștinul Donn: „Constantin Brancovean.” Orî cine, credem, a cetit balade, cântece, populare, novele istorice și altele, carî tractează vreo întâmplare din vița poporului român; și credem și aceea că secur a aflat exemple destule cum și-a apărat Românul legea sa — religiunea — și mai bine a preferit mórtea, decât se și lapede legea sa. — Sunt exemple, că adeva dacă se întâmpla se prindă Turcii vre o fată creștină din terile române, aceea fată se sinucidé orî se arunca in apă, numai se nu cada victima necredincioșilor păgâni, carî se-i profaneze trupul și sufletul. Nu urea ca pre Turc, pentru-că d'rá ar fi fost urit. Ee urea pentru aceea că-er nu era de legea ei, pentru-că era păgân. Și apoi Românul uresce din inima și suflet pre păgân!... Sau nri a aflat sultanul turcesc resis-tința din partea lui Mircea și a lui Loiot Voda, dis Basaraba, când a pretins ca se i-se trimita in tot anul pre lângă tributul de dece mii și câte cinci sute de copii in fie-care an, pentru ca se-i înșire in armata s'a?... Loiot Voda Basarab respunde solilor trimiși de Mohamed II. ca el se supune la tributul anual de dece mii, dar nu se va supune nicî odată a da și a trimite sultanului Mohamed cinci sute de băieți. Deu! a fost forte duros pentru Mircea și Loiot Voda cel mare, dis și Basaraba, a trimite Turcilor copii creștini pentru a-i turci și a-i face păgâni!... Intru adevăr Românul a tinut forte mult la credința și legea sa strămoșească, și acesta a fost in mare parte arma cea mai ageră prin carea și-au apărat naționalitatea și esistența de atâta seculi, de când veni din Roma in aceste țeri.

(Va urma.)

S. P. Simonu.

¹ Nume dat creștinilor de cătră Turci.

Esposiția de plante anuală și vivace la Paris.

Melancolie.

Singură sed în liniștea firii.
Cu gândul la tine... în dragi depărtări...
Și'n pieptu-mi rămâne speranța iubirii,
Și-o lume întreagă de scumpe visări...

Privirea-mi se perde în sêra crescândă
Ce, velu și'ntinde mai des peste sat,

În vremuri trecute sufletu-mi s'arintă
Și uit peo clipă că tu m'ai uitat...

Trăiesc înc'odată orele sfinte
Ce pururi — speram — se n'aibă sfârșit...
Din ochi-mă se scurg două lacrimi, — ferbite:
O iartă-mi, iubite, că — m'ai părăsit!

Olimpia

La școlă.

(Urmare)

O umbră momentană, de fericire, păru a licări dulce și pe fața suferindă a sermanului Simion. Ce putea face ochii Anuței pentru el, nu putea nime altul, se uite necazul, se uite durerea, se uite dorul, sinul mamei, ochii mamei, dulceața de mamă, tote, tote și ca un puiu de păserică, când paserea se aședă doioasă pe marginea cuibului, întregului raiu. — se simțescă fața lui, inima lui, sufletul, corpul întreg, adierea fină a zefirului fericirei.

Ce bine le stă lor așa! Un băiet și o fată două inimi fragede ca buzele unei feciore, două suflete nevinovate, curate ca cristalul din munte să se unescă ca lumina a două stele vecine, într'o dragoste curată, într'o bunătate, într'o simpatie și în tote, ce sfinte sunt naintea Atotscitiului. Viețile lor par a fi impletite una cu alta, ca două flori într'o comună. O, de n'ar fi sôrtea atât de mașteră micuțului Simion, de nu l'ar persecuta atât de ne milos, de nu iar fi verit în inima lui îmbocită dorul acela gigantic, înflăcărât și mistuitor, ea și care altul nu există, cum nu există nici mijloc de al potoli de cât singur numai — sinul mamei. El nu pote gusta liniștit, fără sacrificiul durerilor, fericirea ce se varsă din ochii senini ai Anuței — Nu! Plăcerea acesta pentru densul e o lingură de miere picurată într'un vas de amar; ea e o fantomă amăgitoare a sôrței, — îi arată o rază de dulceață ca se simțescă mai mult focul infernului amar. Sermanu băiet! Apucatai pe povârnișul nefericiri, de unde e grea rentorcerea și raza blândă se țise pară mângăitoare, nu e de cât depărtarea ta în abisul întunecat al torturei.

Razele sorelui bat orisontal în păretele dinspre răsărit. Copii se despărțiră. Anuța sbură sprintenă pe scară în jos. Simion remasă singur privind cu jale în urma ei ea și unul ce-și vede singura rază de bucurie dispărând din ochii lui. Se gândi puțin și se duse și el.

Se inoptase. Întreg Opidul îmbrăcat în haina nopții visa în brațele lui Morfeu.

Intins pe patu-mi, dădeam sbor liber cugetelor mele și eu iuțala fulgerului cutrierară lumea și érași se opriră în fața panoramei unei vieți triste când deodată adeva se umplu de o lumină puternică. Credem că un vulcan a desfăcut pântecul pământului și limbile lui focos, falfae în odaca mea. Cuprins de spaimă sar la ferestă. Foc! foc! — Casa rotarului era incinsă în flăcări. —

Foc! foc! Se aude pe stradă și resunetul înfioros pătruns în întreg orașul. Ca fulgerul urmă o învălmășală de nedescris.

Era se sar pe scară în jos când cineva suflând des și greu urca în sus.

„Iute, iute,“ sună o voce subțirică și spăriată. Era vocea Anuței.

— „Fiți bunți! ieșișé Simion tremurând. Intinse brațele și copila ca o păpușă inconșcie trece în posesinnea mea.

— Iute, iute, strigă din nou Anuța și Simion fugi voincesee pe scară în jos.

Cu dorul pe brațe intrai în o lae; o pusei pe pat și aprinse lampa.

— „Nu mai vine!“ oftă îngrijită.

— „Va vini îndată Anuța!“

Ea se ridică de pe pat și se aședă lângă mine pe divan. Imi și uitasem ce se petrece afară, cum uitasem și aceea că lângă mine era o ființă pământescă. Eu totdeauna aflu mai multă poesiă, mai mult farmec într'un boboc nevinovat, într'un picuț de rônă, într'o copilită ce încă nu scie păcatele lumii căreia totul e vietă, totul e dulce, bucurie, desmădare, totul e fericire, — de cât într'o ființă care în tot momentul se maschează după lacunele acestei lumi.

Un ciocănit grăbit și ușa se deschisă.

— „Aci esti Anuța?“ întrebă o femeie ce reprezenta pe Anuța în mare.

— „Aci sum mamică!“ Și ne rugarăm amândoi că fata se remănă la noi.

— „Ce nefericire!“ disei eu compătimitor.

— „Dapoi scit D-le, așa o căsută primitivă nici n'a fost potrivită pentru noi.“ — Response ea mândră.

— „Intruadever! — e asigurată de bună sêma!?“

„Da!“

Ea privi lung în ochii mei. Ea incredința despre Anuța — se dusă. Anuța începu a lăcrima strigând „porumbii mei, porumbii mei nu mai vin.“ Ca se o liniștise plecai eu după ei în speranța că voi intalni pe Simion. Scoboriș scara în curte ca se ajung pe mama Anuței.

— „O ștregarule ér ești în cale-mi!“ strigă năcăjită și dispăru ca o nălucă în întunerecul nopții. În aceleși urme eram și eu. Mă împedec; — ceva motofolit în zăpadă. Un suflăt greu, un gemut imi băgă fiori reci în ôse. Mă plec. — „O nefericitule!“ Sermanul Simion. — il ridic, plin de zăpadă, cu capul gol, înghețat de frig îl duc în casă.

— „Porumbii mei! strigă Anuța fugind inaintea mea, dar se retrase spăriată. Privi lung să se convingă de ceea ce vedu și isbucni în plâns.

Simion intins pe pat se ținea de cap; eu îl frecam; — Anuța plângea.

— „M'a lovit“ — șopti el încet, — m'a lovit mama Anuței, — me dore, me dore.

Anuța pusă mâna ei pe capul lui plin de durere și începu al mângăia. Taci Simiône, că îți va trece, lasă, îți pun eu batis-tuța mea udată cu apă, că așa imi pune și mie mama când mă durea capul. Ea întinsă batista pe capul lui, udată dar nu cu apă ci cu lacrimile ei ferbinți.

— „Mi mai bine!“ Disé Simion apucând pe Anuța de mână Ea isbucni cu hohot în plâns.

— Nu plânge Anuța! nu mă mai dore; écă mă scol. El se ridică încet și greu, ca o floare călcată, ce érași încercă ași înălța statura încântătoare spre a primi sêrutul dulce al mirelui ceresc. El suferea, dar nu putea vedea lacrimile Anuței prădole și ochii ei plânși.

Pusei nisee haine lângă cuptor ca pat lui Simion. Anuța obosită adormi pe divan. O acoperi cu plapoma mea. Adormirăm eu toți.

Adoia și Simion se sculă cu noi, dar cu durerea în cap.

Așa trecură zile după zile.

La două săptămâni, sorțea învârti pe sermanul Simion în undele sale înspumăgate și îl aruncă cu furie în ghiarele ascuțite a unei lungori torturătoare, care răpindul din cercul nostru plăcut, pe brațele ei ce îl băga în fragedul corp tremurăturile unor friguri sălbătice, îl duse, precum un vultur prada sa, pe antipticul pat al spitalului.

Eu și Anuța nu-l părăsirăm nici aici; dor pe noi ne mai avea cu iubire, cu bună voință în lumea asta mășteră.

Dilnic, când orolojul în turnul catedralei, ca un baritonist îmbătrânit, batea patru ore după amiazi și clopoțelele institutelor dau signalele vesele, — Anuța tristă, slabă, cu florile feței — odată rumen frumoasă — acum veștedă și palidă, plină de suferință, aștepta cu nerăbdare în porta internatului de fetițe. Ea suferea climurile turturelei remasă fără sot, jalea floricelei ce ne mai legănată de adierea zefirului amoros închină capul sub jugul suferinței.

„Vino Anuța!“ — îi dicem — și tăcuți, călcăm pardoseala

Expoziția produselor forestiere de pe domeniul coronei din România.

dură a trotuarului până la spital. Intram în odaia aceea tristă și ne aședam lângă patul morbosului.

„Simione!“ — Striga, copila cu un suflet compătitor, — deșteptate, deschideți ochii și vedeți pe Anuța lângă tine; ea plânge și se sfârșese de durerea ta; spuneți ceți dorește inima săi aducă ea tot; tot.

Simion se trezi din somnul greu, se întorsă pre spate. Ochii lui se deschisă și ne privi cu expresiunea unei lume de durere; ei se umplură de lacrimi și se reînchisă în suferință. Își strinse mâna pe sinui plin de chinuri și începu a aiura: „Mamă!... mamă.“ — striga dureros — „așteptăună... fiți bună... ecă vin... vin o! ce binei acolo... lângă tine... mamă cât e de frumos... mamă...“

— „Nu mai plânge Anuța!“ disei cu milă — Vino se mergem, peste câteva zile se va scula și Simion și er ve vedeți juca veselți ca mai nainte. Ea își șterse ochișori, mă apucă de mână, obosită, și plecarăm.

Ingrijitorul ne însoți în curte; — îi apăsai în palmă ultimul floren ce avem cu adausul: „grijesce bine de sermanul.“ Anuța observă; imi strinse mână se mio sărute ferbinte de multe ori.

— „Nu dragă copilă! Asta e dătorința noastră de creștină.“

Odată cu sosirea primăvarei, cu reînținerirea naturei, se reînșănătoșă și Simion; — reînfloriră rosele în obraji Anuței.

De acum nu se mai jucău, căci Simion era debil ca o umbră ei se aședău ambii lângă mine și ascultău cu drag la povestii.

Era o zi frumoasă de primăvară. Sorele lucea cald și dulce ca sărutul unei mame. Rândunelele sburau grațioase prin atmosfera plină de odorul florilor și legănată de mișcările de insecte; natura totă reînviată.

De pe ferestra institutului priveam bercul înverdit, îmbrăcat în haină sărbătorească și Târnavă săltând veselă pe lângă Blașiu în jos către patria mea de care mă cuprinsesă un dor.

Pe podul Târnavei, către Veza păsea grăbit un băiețel cu o corfiță pe mâna stângă, ăr în dreapta cu un băț ce-i servea ca tovarăș de drum; apucă pe lângă câmpul libertății în sus și nu-l mai vădu.

Profesorul intră în curs. Ce a propus nu știu. Cugetul imi

Clădire la Tură.

era la băiețelul cu atâtea suferințe pentru care aș fi sacrificat mult, mult, de mi-ar fi fost cu puțință.

Sermanul Simion! Pre când tatăl său, devotat chemării sale sfinte s'a sacrificat pentru binele, pentru fericirea neamului său, — el sermanul încă din frageda auroră a vieții să se lupte, bătut de sorte, cu atâtea nevoi, cu atâtea chinuri, se vagabundeze în lume părăsit, ne ajutat de nime până la stingerea ultimelor sale zile. El nu știe cere ajutor și omenimea nu voiesce a vedea că în densul apune de pe fermamentul viitorului un ostaș viteaz, un stîlp al națiunii ba pote un lucefăr conducător spre lumina libertății. Și Domne, câte focurē carē ar

lumina orisonurē mari, se sting la prima licărire, la prima flacără spre viață în lipsa unui bagatel ajutor, în lipsa unei neînsemnate părțicele din dărniciile spre scopurē lucosē a omenilor avuți.

S'a dus și Simion! Dar mă voi interesa de viața lui. Nul voi da uitări nici odată. Astfel mă cugetam mergēnd către casă după finea prelegerii când vădui pe Anuța plângēnd. Ea veni înaintem.

— „Mi sau dus porumbii! Porumbii mei!“ — țise apucându-mē de mână.

— „Lasă Anuța că ăr vor veni!“

— „O, nu mai vin! Totdeuna când venēm dela școlā ii allam acasă, ei sburau pe umerii mei, dar acum! — nu! nui voi mai vedea, porumbii. — „De nu vor veni, mäne vom merge amēndoi sēi căutăm!“

— „Și cu Simion!“ Adăugă ea suspinând.

— „Da, toți, trei!“

Cu acestea ne apropiarēm de casă. Ne despărțirēm. Pe cum se vede Anuța nu scie nimic despre plecarea lui Simion. El s'a dus fără ai spune; scia că pe ea o dore forte, că ea se va lega de grunzazul lui și va plānge amar; scia că nu va putea pleca pe asta cale și de aceea se dusē așa pe ne știute; dar ducēsē, ori cum, numai de i-ar fi spre bine.

Când începutul zilei următoare ne da sărutul de întălnire și studentii pe toate stradele opidului se adunau ca albinile, la foculariul sciinței, la făurirea viitorului, mă surprinde o epistolă. Primesc adresa; scrisore necunoscută, o desfac curios, mă iau fiori. Domne ce dușmană e sorțea! Uitasem se spun că neprimind nici un respuns dela mama lui Simion am scris din nou la primarul din sat căci preot și învățator — intru căt scia Simion — nu era pe acolo și acum imi stă înainte rēspunsul următor: „Domnule! Mama băiețelului Simion e mortă aprōpe de un an, feciorul ei căsătorit e dus în Moldova. ăr casa și puțina avere ce aveau e posesiunea unui jidan crișmar... N. N. primar.

Ca un smintit am dat fuga în cancelarie și în graba mare uitasem a mai bate la ușă. Am descoperit totă întimplarea Directorului normelor care imi mulțami și luă măsurile necesarii a alla pe baiet.

Tot în ziua acēsta când sorele perpendicular își în figea rațele sale pe mirēsa natură, în craș undula trista veste că la Crăciunel, au scos omeni din apa Târnavei esundate, cadavrul unui băiețel în sinul căruia aflarē douē pose, a unei femei și a unei copile. Pe dosul celei dintăi era scris: „Puiul mami!“ ăr pe a dōua: „Anuța ta.“

P. Turcu.

Nostalgiă.

Pre-albastrul cer lucește-o stea,
A treia'n jos de lună.
Asēră am privit la ea,
Și țisuiam se-mi spună:

In lumea asta suspinând
Pre mine nu me vede?...
Dar' ea atunci chiar ca un gând
Ușor, ce'n graiu se perde

Peri, și — sus în urma ei
Albastrul se cernese,

Pre cer s'adună, se pun nori,
Și-o ploie se pornesce...

Eu fug se-mi caut adăpost,
Măhnit pre nori, pre stele,
Pre mine că-s atât de prost
Se mă căiesc la ele.

Ăr cea micuță d'albă stea
Sglobe'n a ei fire:
S'ascunsē, căci scia și ea,
De-a mea nenorocire...

Antoni Pop.

Aman séu Jom Purim.

— Tragedia în 5 acte, cu un prolog. —

(Urmare)

Hatac.

Lăsata să se scrie la Satrap și Regint,
Ce guvernează astăzi a Persiei Provinci,
Acesta grea poruncă, — acest fapt infernal,
Și ziua Martii încă, — moment de tot fatal, —
Când sângele va curge pre paloș și speți, —
Când ai se veți cu ochiul, ce nu ai vrea se veți!

Esthera.

Blăstem și pre Ahasver, acesta de-a voit?!

Hatac.

(Dându-i Edictul — dat, de Mardocheu Edict pentru Susa et Susiana)
Privesce și Edictul — și veți chiar anumit,
Ce trist adevăr astăzi, îți spune gura mea!

Esthera — (cetindu-l) —

O! Adonai sântă, mai ești tu unde-va?
O! Israil iubite, sermane Mardocheu,
Mai are de voi scire Elochim Domneșu? —

Hatac.

Ce vaiete, ce plângeră ce lacrimi și jale
S'aud, se ved în țără din deal și pân' la vale...
Ați totă țera este un plâns și o dorere,
Ați totă națiunea asceptă mângâiere.
Prin Susa, Mardochee, păsece întristat,
Sermanul, n'are pace; în plâns și în oftat
Petrece-și ziua, noptea; cum geme de-n grozesc, —
De ziua cea fatală plângend tot povestese.
Și plânsul și dorerea sunt numai la Iudei,
La Ceriu ridică astăzi și ochi și mâni ei.
Și unii cad pre față lovindu-se în pept,
Er' alții-nehiși în case implor dreptate, drept:
Prin posturi și ajunuri amar se chinuiese,
Mă dore, mă cutremur, când numai povestese.

Esthera.

O mie! O! Națiunei!

Hatac — (suspunând adenc) —

Și scit cum m'a rogat
Cu ochi plini de lacrimi, se intru la Palat,
Să-ți spun, se mergi, la Rege, să-ți puni tot sufletul,
Ca Regele se rumpă, în graba Edictul.

Esthera. (Rumpându-și vestmântul) —

La Rege, vai, la Rege se intri nu-i iertat,
Se intri poți atuncia, când densus te-a chemat:
Alt-cum la morte-ndată, ești, Hatac, osândit.

Hatac.

Și nu te dore, totuși, de-al tău popor iubit?

Esthera.

De când sciu și n'țeles'am, că i-sa decretat
Perirea, nimicirea la Susa-n lung și lat,

Și-n tot ținutul esta — nu sciu, decât mai sunt
Ființe ca și mine, se plângă pre pământ?

Hatac.

Și vai, se nu mergi dară, la Rege, o! Regină?

Esthera.

Ce greu este răspunsul, când morțea o se-mi vină,
De-o parte, legea Curtii ne observând'o eu: —
De-o parte, er' cu ochi vedend poporul meu,
Perind, morind și-n sânge scaldându-se, strigând
Evreu-n ora crudă, blăstem greu implorând?!
Cum voi potea cu ochi se ved eu al său sânge,
Și cu urechi erăși, s'aud, cum densus, plânge?
O! Adonai sântă, mai bin' se fi merit
Regret a mea viață, regret că-am trăit!...
O! Mardocheu, Națiune — prea bunul Domneșu,
Ajute-vă el singur, s'ajut, nu vă pot eu!...
Mă-n fior, mă cutremur, când numai mă gândesc,
Se intru la Ahasver, deși eu mă numesc
(Se aședă pre scaun și serie).
Regina, și femecea poternicului Rege
O sută si mai bine de țeri, ce astăzi rege.
Tu servule, grăbesce, și du asta scrisore
Lui Mardocheu, Iudeul... fii aprig de picioare!
(Servul luând scrisorea se depărtă)

SCENA VI.

Esthera.

O! Domne, ce va dice și ce va cugeta
De mine Mardochee, cetind scrisorea mea?
Unica lui speranță, unica-i mângâiere
Apusă, acum seersă, când astăzi densus cere
Se fac s'ajut în răul și-n grăua în cercare,
Să-l scot pre el, și — Evreii, din morțe, din perdare.
Căci, vai, cum plânge — un suflet și cum oftează greu
Când cel, în car' speranța, ți-ai pus'o tot mereu,
Te lasă, și te uită, și nu vrea să-ți ajute
În orele de lacrimi, și-n tristele minute?!
Chiar eu, a s'a speranță, ce-am fost ne contenit,
Chiar eu în asta oră, pre el l'am părăsit!...
Mai sum denma de densus, mai pot se mă numesc
A sa fiică iubită? — Mai pot se mai trăiesc?
Și ore pentru acesta, pre mine m'a crescut,
Și orfană, la-a s'a casă pre mine, m'a ținut?
Să-l las, acum se plângă, se n'am milă de el,
Se uit deal său nume? Ce sufle infidel!
Și cred, că de dorere, el n'a potea mori,
Sciind că a s'a fiică, a vrut a-l părăsi.
Mai grea ne pare morțea, mai greu eșim din lume,
Uitați de cei mai intimi, de-o sorțe și de-un nume!
O! Adonai, sântă, la tine cad ferbinte,
Tu singur veți, ce luptă în cere în estă momente,
Tu singur, scit acum, cu ce dor și iubire
Gândesc la Mardochee, la sorțea-i de perire,
Și cum imi plânge peptul pentru al meu popor,
Și cum de aceea ziua, mă tulbur, mă-nfior. (În genunchi)

O! Adonai, sântă, 'mî iertă-al meu păcat,
Că n'am dat ascultare și-astfel m'am purtat!...
Aici în jur de mine, nu vîd pre nime eu,
Se-mî stingă, chinul, lupta, ce gem în peptul meu,
Ah! Rangu și-Imperăția. Palaturî adorate,
Ce negre, fiorosă sunteți și-ntunecate!
Mai bie-al morții inger, se-mî iea a mea putere,
Când toate vor se-mî fie de ađi numai durere!...
Când scivoi că muritau, acel, ce m'a nutrit,
Cu gîndul e'a sa fică pre el l'a părăsit,
Când scivoi că Evreii, străini fiind-în țeră,
Ei nau avut pre nime se-i scotă, se nu peară.
O! Adonai, sântă, tu nu ne vei lăsa,
Ești drept și-ți este milă de sucumpă gîntea ta!!
(Se scolă din genunchi)

SCENA VII.

Hatac, Esthera.

Hatac.

Aici, o epistolă, mi-a dat'o Mardocheu...
Sermanul, ađi cu dînsul, am plîns, am plîns și eu.
Și nici odată-n Susa, n'a fost așa fior,
Și nici odată Ceriul n'a fost mai plîngător!
(Esthera primesce epistola de la Mardocheu și
[ridicînduse de pre scaun o cetesce.)
„Iubita mea Esthera, tu scii a noastră sôrte,
„Și nu cred, că nu suferi vîdînd a noastră morte,
„Bătînd la fie-care în ușa, dintre noi
„(Momîntul este critic) și nime nu-i cu noi!
„Și nu cred că uitatai că cei, ce vor peri,
„Judei sunt și-ei ca tine, născuți a suferi.
„Și nu cred ca-ndolenta, o! Esthera vei sta
„Când vei vedea cum curge sînge din gîntea ta?...
„Inima ta copilă și sufletul teu vai!
„Și lacrimile tale, și crudul tîu de traiu!...
„Și dîlele, inbită vai, cum le vei petrece
„Și gîndurile tale prin nîpte, cum vor trece?
„Copilă, pentru mine nu cer nimic, se dai,
„Că-cî ce este, ce este, un om singur numai?...
„Dar cer națiunei tale se-i dai tu ajutoriu:
„Se-ți puni vieta-n luptă e mult farmecător!
„Eu cred că pentru tine, mam necăgit, se crescî,
„Pre frații tîi iubită, se scii că se-i iubescî.
„Se fîi apoi tu demnă, de-al moșilor tîi nume,
„Și-alor memoria dulce se-o țini sântă pre lume.
„Și se urmeđi și legea cea sântă, ce-o păstrăm:
„*Cu sîngele, credința, murind so apărăm!*
„Așa demăndă Domnul! Astfel când nai urma,
„In Sechol bîtrîneția, plîngînd mi-oaș îngropa.
„Copilă, tronul ție, ascultă nu ție dat
„Se-ți uiți vița străbună, de-în care-ai derivat;
„Ți adă decî aminte, că nu ești la domnia
„De gîntea ta săracă, rușine ca se-ți fie.
„Și-ți adă ăr aminte că și tu ești de-un sînge
„Cu Israilul, care se vaietă și plînge!...
„Acum ție-a venit timpul și ora ție-a sosit,
„S'areți dacă iubesci-l și dacă l'ai iubit?!...
„Acum ție stă-nainte altariul de jertfire!...
„Sărută-ți ah! Destinul și mori în fericire.
„O limbă, o credință, o lege-un Dumneđu,
„Preîndu se mergî la Rege, se cadî la tronul sîu!
„Rușine pentru acela, ce-și uita gîntea sa,

„Momîntul maicîi sale pre el la blăstîma.
„M'aș rușina eu singur de Ceriu, de Dumneđu
„Când aș vedea pre cine am crescut și eu,
„Când aș vedea pre cine-am nutrit și îmbrăcat:
„Din gură bucătura o-am scos'o și o-am dat.
„Ba eu cîrunt eu astăđi, ce sum între Judei,
„Mi-e frică și mi-e tîma se nu audă ei,
„C'alui Mardocheu nepotă fiind ađi la domnia
„De Unchiu, națiune, neamurî, nimica nu vrea se scia.
„O, fică-atuncî sar șterge din inimă ușor
„Speranța dorurî, sântă, — aș vrea atuncî se mor!
„Aș vrea se nu vîd lume, se nu sciu că trăiesc;
„O! fică, când sar stinge speranța, ce nutresc,
„Speranța și iubirea, ce ađi le aflu-n tine,
„O! fică, nu ai plînge și tu atuncî eu mine?!

— *Esthera* — (lăsîndu-se pre un scaun) —

Amar și vai de voi! o, — ludeilor iubiți!
Se naveți voi aicia pre nime, nici se scii,
Că unde, în ce parte, *Acela, sar afla*
Ce-n crudele momînte ar scii a ajuta?
Se naveți voi pre nime, ei numai pre Esther
Și-acîsta se-și dea vieta întrînd la Ahasver?!...
O! Dîmne, ce Ursită, se am mi-ai destinat?
Potinte, ce voi face? Potinte îndurat?!
Eu sciu dîr' că la rege, îndată ce-aș intra
Sar stinge al meu Sîre — și ce aș ajuta?
Vai, pote că mai tare alui Aman mentiuî
Sar crede deu, în țera de cei rîi, de cei bunî?
Eșînd vai, la vieta al meu sînge și neam:
Pre drept a dîua ôră, cum ar striga Aman,
Că ești străin, — Evreii — sunt neascultători,
Obraznici, far' rușine și prea cutezătorî:
Când și cea innălțată la treapta de domniă,
De lege de-obiceiri, nimic nu vrea se scia.
Și cred, că al meu sînge, pre drept sar presupune,
Ba, chiar sar scii atuncî, când eu maș întrepune,
Pentru Evrei la Rege și pentru Mardocheu:
O! Dîmne-n ce dilemă, mă ved ađi pusă cu?!...
(Se lasă în genuchî).
Ajută-mî totuși dîmne! Ajută la Evrei
Cu totîi ađi se rîgă și eu mă rog cu ei:
Sau în multî o! Dîmne, cei, ce ne năcăgesc,
Și multî se scolă-n contra-mî multî strigă și vorbesc,
Și dîc cătr'al meu suflet, că nare se spereze,
Vai nici o mîntuire la Dumneđu sîu!
Er Tu, Dîmne ești singur, spriginitoriul meu,
Mărire-mî și puterea, ce scii se înălțeze
Cu fală capul meu! —
Cu versul, cătră Domnul, acuma am strigat,
Din Muntele lui sacru, pre min' m'a ascultat, —
Și m'am culcat și dulce am prins, a adormi,
Și m'am sculat, că Domnul pre min' m'a sprigini!...
Și eu, nu mă voi teme, de mîi gîntî și popîră,
Pre mine, ce-împrejuru-mî cu rîul me-n presîră! —
Decî, scolă, scolă Dîmne, tu Dumneđu meu,
Pre min' mă mîntuiesce de cel ce-mî face rîu!
Că-cî tu bîtuși pre-aceia, pre totî, ce-mi vrăjmășesc
Vai, mie fără vină — Părinte sânt, ceresc, —
Și cu a Ta putere Tu dîntîi le-ai sdîrobit —
Și Mîntuirea, Dîmne! La Tine am găsit,
Și Binecuvîntarea preste al meu popîr.

Se scolă și stă în mijlocul salei.
 'Mi' pareă, că al fricei sa șters, acuma nor,
 Din față și inima?! — Simțesc nouă puterț; —
 Se perț dar frica neagră, se perț 'ți die se perț!!
 Reia epistola
 Sermanul meu Unchiu, ecă, — el dice și vorbesce. —
 Că pentru el nimica se fae eu, — nu poftesce, —
 Doșt pre mine densus, ce dulce m'a avut.
 Ce scumpă și iubită la vatra-i m'a crescut.
 Sermanul, Unchiu, sermanul atât de părăsit!
 Și eu, așa nigrată, un Sulflet inpetrit?!...
 Ah! estea vorbe, Domne, in veci nu le-aș nita!
 Și ce rușine mare, s'a pus pre fața mea.
 Sermanul meu Unchiu, ecă, poporul, ce-și iubesece.
 O! cătă trudă, lacrimă, — o! căt se chinuesce!
 Ridicând dreptu.
 Privirea și inima și nu lăsa se moră,
 Rudeniele, poporul — și morț și tu cu ei!
 Că-ai dulce este mórtea cu cei iubiți ai tei.

Er Domnul, se-ți ajute, te rogă și silesee:
 Evreul ca se moră, nici Ceriul nu voesce.
 Un popul, ce braveză năcas așa de crunt,
 El trebuie se trăiască, se fugă până-n fund
 Pocalul de amaruri întins de-al său Destin
 Ajută-i la-a ta servă, puternic Elochim,
 Ce-ai întărit la luptă pre Moisi și Avram
 Și ai supus Poterniei din țera Chanan,
 Ce-ai arătat lui Iacob insomnu scara cerească,
 Și i-ai condus Tu pașii, — cail — se pribegească!...
 Ajută-i, că-ai intrava la-al seu bărbat și Rege
 Se moră-apoi cum sună în neagra Curtii lege!
Se moră pentru națiune, ah! Ce ilustră sorte! —
Se mori pentru credința, ah! Ce sublimă Morte!
 (Strigă pre serv)
 Aid, iute și grăbesce, te du la-al meu Bêtrân,
 Se-i dai asta scrisore — și-o du, ascunsă-n sin!
 (Apare Servul Hatac pre condu Esthera se pune se serie)

(Va urma).

CRONICA TÎMPULUI.

10 Octobrie n. 1901.

Are și poporul nostru român, odata în an, serbătoare culturală — națională, frumoasă! — Vrem adeca, se vorbim, despre: „Asociațiunea” pentru literatura română și cultura poporului român, — numita mai înainte: „Asociațiunea transilvană.”

În serbătorea: „Nascerii Prea Curatei” din 8-21 Septembrie s'au adunat și în anul acesta mulți Români, la Sibiu pentru a lua parte la ședințele Asociațiunii și la petrecerile și convenirile făcute cu acea ocaziune. Lucrările și desbaterile Asociațiunii s'au petrecut și strecurat înse prin 3 ședințe.

Ședința I s'a deschis, după ce, ca de comun i-a pre-mers celebrarea s-tei liturgie în ambele biserici, la ora 11 a. m. în sala Comitatului prin v. președintele Dr. Ilarion Pușcaru, la care a asistat și Metropolitul Meșian. Cuventul de deschidere a fost întâmpinat și salutut cu un răspuns din partea D. avocat, Emanuel Ungurean în numele societății fondului de teatru român, deși, după datină, s'ar fi cădut se fie întâmpinată și salutata Asociațiunea de un Sibian, în numele Românilor Sibieni, la care a venit publicul român și nu de fondul de teatru, a carui sediu, e în Brașov.

În această ședință s'a așternut și Răportul general făcut de secretariul II, Dr. Ilie Ben.

Tot în ziua prima a avut loc după amiazi, la 3 ore p. m. și o conferință literară, celula de Dr. Serfil Pușcar despre volumul de *Versuri patriarcale* a poetului St. O. Iosif — în sala festivă, dar prea mica a Internatului român de fete.

Raportul general al Asociațiunii pre anul expirat 1900, 1901 este o lucrare foarte buna și dătătoare de ton. Am convenit și noi de mult, și convenim și astăzi cu multe păreri particulare ce și le-a dat și și le dă Raportorul, secretariul II, în acest raport. După ce mai întâiu se arată în Raport, abdicarea președintelui Asociațiunii I. M. Moldovan, din cauză de morb. prin chartia sa de ditto 25 Maiu 1901, Raportul trăetează și raportează:

I. Ședințele comitetului, cari au fost 12 ordinare și 11 estra-ordinare; — la oalta 23.

II. Membrii Asociațiunii. Asociațiunea are 1533 membrii, și în est an, a crescut numărul membrilor activi cu 121 față de anul trecut.

III. Averea Asociațiunii, Perceptiunile fondului general în 1900 au fost cor: 32.514.53; erogățiunile, cor: 28.001.23. — cassa s'a închiat cu un sal de cor. 4.540.32. Averea fondului general a fost la finea anului trecut de cor. 288.028.10.

Er întreaga avere, administrată de Comitetul centrale, a fost de cor. 393.900.37. Tot la acest punct (III) Raportorul rogă, Asociațiunea se desbată în cauză: 1. Lăsămentul lui G. Filip din Tășnad. 2. Fundățiunea avocatului Nechita din Șimleu. 3. Averea lui Ioan Iancu, fost preot în Vidra de sus. 4. Deciziunea Comitetului despre înactivarea fondului Avram Iancu cu începerea anului școlastic 1901/902, având a se conferi, din venitele acestui fond un ștudentiu de 100 cor. la un ștudent de gimnas, școla reală sau comercială.

IV. Biblioteca Asociațiunii, cu finea anului expirat a numărat 3944 opere în 5613 tomuri; 4202 broșuri și 24 hărți — (charte.)

V. Despărțemitele Asociațiunii, se arată că sunt 42. —

VI. Secțiunile științifice literari, cari deja sau inaugurat și constituit la adunarea generala de la Băile herculane și au fost puse pre basă nouă.

VII. Școla civilă de fete. În anul școlar 1900/1901. școla civilă de fete, a fost cercetată de 81 eleve; în cl. I. 12; în cl. II. 25; în cl. III. 26, în cl. IV. 18, er alte 4 eleve, absolvente a școlei civile, în lipsa cursului suplimentar, parte sau pregătit pentru studii pedagogice, parte au urmat cursuri de musică, pictură și lucru de mână. Acesta, în scurt, este conținutul Raportului. — —

Se aleg, în urma acestui Răport, 4 comisiuni: a) Pentru esaminarea Rațiocinului pro 1900 și budgetului pro 1902. c) Pentru studiarea modificărilor propuse în Regulamentul pentru secțiunile științifice — literare. d) Comisiunea pentru înscrierea de membrii noi — carea însă nu s'a ales, ci sa decis, ca înscrierile să se facă direct la cassariul Asociațiunii.

I. Mai întâiu (ședința II) se ie la desbateri, Raportul comisiunii pentru censurarea Răportului general, care, propune, prin referentul seu Dr. Proca, luarea Raportului general, spre știință; și rogă adunarea ca abdicarea Președintelui, a Rev. D. I. M. Moldovan să se iee „cu regret” spre știință. — S'a încins apoi o discuțiune animată față de fundățiunea Nechita, care a lasat o avere de 40.000 cor. Asociațiunii, ca din aceea se ajute școlilor și bisericilor gr.-cat din Silvania. Fînd această fundățiune, de un caracter pur confesional și local, s'a propus de mult din adunare, respingerea acestei donățiunii. Comisiunea însă îndrumază Comitetul se continue pertractările pentru limpedirea afacerii și ajungerea în deplina posesiunea a Rămasului Dr. Nechita. După multe discuțiuni pro și contra, propunerea comisiunii se pune la vot, și se primesce cu 62 contra 60 voturi. Tot în acesta ședință se discută și o cesțiune foarte

arčetore : *Cestiunea de ajutorare a școlilor române!* Mai bun lucru, nici nu se poate! Era vorba în Adunarea generală din 1898, ținută la Beiușiu, ca Comitetul central, după ce 'și va câștiga dela Ordinariatele eppesce date secure, despre sortea școlilor noastre, să se pornescă o acțiune morală și materială (?) pentru bietele școle, și că apoi prim-secretariul, va recomanda școlele mai espuse, beneficentii și inunificenției întregului popor, Mecenaților și Băncilor române de bani. *Ce se vede?* Unele Ordinariate, la cererea Comitetului nici nu răspuns, — *nimic!*... Din toate, prin urmare, sar părea, că nu s'a ales — *nimic!* Și, ah, câte școle, de ale noastre, nu se sting și nu se nimicesc! Și câte încă, nu se vor nimicii din lipsa susținerii — față de pretensiunile, multilaterale ale statului! Au, nu sunt școlele noastre, *cultura poporului român*, pentru care este Asociațiunea? — Este scop mai mareț ca traiul școlilor, noastre confesionale pentru noi, este devisă mai sacră, pentru Asociațiune ca sustarea școlilor noastre confesional) pre base solide și granitice? Videant, sed videant!...

La Raportul, despre „*Averea Asociațiunii*“ Dl. Prof. *Bărcian* face propunerea, ca Comitetul se rōge Instrukțiile de bani, române, ca din sumele, destinate în fie-care an spre scopuri culturale, acele Instrukțiuni se transpuna 50 % în fie-care an, Comitetului, care la rēndul său, se ajutē pre acea Instrukțiune culturală, carea va fi mai lipsită. Propunerea se predă Comitetului spre opiniune și studiarē. Dl. *Bărcian*, arată cu pilde și cu cifre câte bucurii folositoare ar putea face Asociațiunea pentru ridicarea culturii noastre naționale și *promovarea literaturii dincōce de Carpați*. (Gaz. trans: N. 201) etc. etc.

Și nu sa găsit nici un singur membru al Adunării, care se iee cuvēntul și se sprijinēscă propunerea aceasta, (Gazeta trans. N. 201)

Destul de rēu țicem noi.

Se arătăm și noi cu pilde și cu cifre, câte și ce fel de foi de literatură, sciință și beletristică posed Romāni dincōce de Carpați: Câte și ce fel de foi bisericesce, școlastice, beletristice și de literatură posedem?

Ne plāngem mereu, că foile noastre așa țisē *literare* nu corespond asceptării publicului?! Dar cum amar vor mai coresponde, când numai acela, ce edă o foia, scie se povestēscă de greutățile și gravaminele, carī joc pre umerul unui țiuarist?!

On. Asociațiune, ar putea se secureze, barem o parte, prin inființarea unui fond secur, din care fond să se subvenționeze o foia bună p. es. beletristică și de literatură s. litere, și se nu *umbli cerșind banii*, ca de *pomană*, de la abdenți, reclamēnd așa și așa, numai se te poți susține ca redactor. Nici odată, și până-i lumea în *asa mod*, nu pōte fi vorbă de țiuaristică bună și la nivelul, ce ar trebui se fie și pentru Romān, — care încă trăiesce adl în Europa, pre lângă că se trage, din fāimosa trupină *aricā* sau *indo europeană*?! Nu este, țiuaristica, *lumina*, *focul rugului ne stins* și *puterea* unei națiuni? Sperām, că totuși Asociațiunea unui întreg popor dela Tisa și pān la Tulgheșiu, va face ceva și în astā causā prin întemeierea unui fond, ce se va numi „*Fondul țiuaristică române*?!...”

Trecem la comisiunile literarē!

Nu am putut erua nimica explicit și practic, cu privire la *Secțiunile literarē*, din partea comisiunii. Ore sunt acestea: *Secțiunile literare* din a. 1880 *reinviate*, ori cum, carī au fost de trei resortē; —

a) Secțiunea istorică,
b) Secțiunea filologică,
c) Secțiunea sciințelor naturale și matematicē, și a caror regulament, constatator din 20 § s'a votat în ședința II a Adunării generale, ținute la *Turda* în a. 1880, țilele 7, 8 și 9 August?

Dar apoi cum, că acestea secțiuni, ni se pare, că nau dat, în anii posteriori, nici un semn de viață — de prin a. 1880, 1881? — *Ecā* și ce bărbați au fost p. es. în Secțiunea sciințelor naturale: Dr. *P. Vasiriu* ca președinte, *V. Roman*, Dr. *Alessi Brote* Dr. *Moga*, D. *P. Bărcian*, *Comșa* și *N. F. Negruț*. — *Praeteritum cognoscere*, *quid?* Tot în ședința II s'a ales un nou birou — comitet: Președinte: Dr. *Alexandru Mocionyi de Poen*, v. președ: *Iosif St. Subuț de Cărpășiu*: — apoi membrii în comitet: *P. Cosma*, Dr. *B. Hossu*, *Diaconovicu*, Dr. *Oct. Rus*.

Dr. *Il. Pușcariu*, Dr. *At. M. Marienescu*, Dr. *I. Roșca*, *I. Papiu*, *Togan*; *Crețu* și *A. Bunea*. — În ședința III, vine la ordinea țilei „*locul*“ pentru anul viitor, unde să se țină Adunarea. Invițări au fost două: La *Orăvița Baia-mare*. În cestiune, se primosec propunerea lui Dr. *Frāncu*, ca să se lese comitetului voia — că unde șē fie pusă pre anul viitor Adunarea, respective care din acestea două invițări să se primēscă?!...

Până în anii mai dincōce, nu era așa, ei se decidea ecēsta de cātră Asociațiune!

Una, nu înțelegem! De când scim noi, și pōte se greșim, — în trei (3) centre și orașe din Ardeal, nu sau ținut *Adunările Asociațiunii*: În *Clușiu*, *M. Oșorheiu* și *Bistrița*.

Pentru ce? — Nu sunt acolo, *dōră*, Romāni adeverați și elită romānescă; nu este comunicațiune bună sau dōra ar fi la cale ceva *considerațiuni politice*? În 20-30 ani, cel mai obișnuit loc, a fost *Sibiul* pentru Adunarea Asociațiunii noastre:

Aș! *Sibieni*, au vēdūt destul pre Domni de romān, cu multe ale ocașii; au vēdūt destul pre omenii luminați și anteluptători ai poporului romān; și ar fi bine se-i mai vadă și alți omeni din alte centre, ca să se intărăscă mai mult credința, că și noi avem bărbați devotați și invețați, că și noi avem înțeligință de-un fason european?! — Ma, se demonstrām și se arātām *streinilor*, ce ne *incunjură* că, cu toate nēcasurile, cu carī se luptă un popor clasic, — acel popor cu viitor, *Romānul*, încă are o pleiadă de bărbați înțeliginți în constelațiunea gintilor, ce strălucesc cu numele și cu faptele lor pre acest pământ?! Sunt, credem, centre și orașe, chiar în Ardeal, unde, Asociațiunea, n'a fost nici odată?!

Și dacā, „*Asociațiunea transilvanică*“ prin nouele statute, s'a făcut Asociațiunea pentru toți Romāni din Ungaria, gānditu-s'a vre un Romān, din acea Adunare falnică, se propunā p. es. ca pre viitor, Adunarea se grijască, ca ședințele Asociațiunii, să se țină *pre vānul*, în toate orașele, opidele, centrele — unde trăiesc și sunt Romāni? — Și cât de bine ar fi sa se țină Adunarea Asociațiunii cât mai în eurānd și la frații maramureșeni din umbrosa Marmatiā.

Mereu ne plāngem de dēnșii în multe privințe; — en; se-i facem puțin să se cunoscă, se audă barem din cād in când câte o *disertațiune*, frumosă, poporală, rostită în dulcea limbă romānescă, ca astfel să se entusesmeze și dēnșii pentru cultura națională. Dar apoi, balul, concertul, aranjate cu aceea ocașie; *divina Romānă* a nemuritorului *Iacob Mureșan* se nu imbujoreze obrazul fraților noștri dela mēza nopțe; se nu le misce inima se nu le incālzēscă sufletul, *pōte rece*, pentru un popor, al carui viitor, de acuma încă începe a se cimentă?!

Ore așa de nebăgători de samā se fim noi; ore așa de puțin esperți se fim noi în cele naționale și de consolidarea noastră — când simțemēntul național este și ne conigezā?!

Nu înțelegem, că nu putem înțelege!

SCIRI MĒRUNTE.

Fidanțați. Dșora *Elena Strimbu* din Bistrița și D-l *Octavian Doce* inv. în Feldru Felicitările noastre.

În comuna Șomfalău. În 11 a l. c. au purtat gendarmii pre un individ Ungur, de acolo, *Pásztor N.* numit; de-alungul satului, pre motivul că acel individ ar fi avēnd bani falși, și voind să se constate, că la cāți omeni a dat el bani falși, pre carī în 10 — a l. c. au cumpērat omeni gāsee din *Lechința*, cu care ocașie eși la ivelā, că banii sunt falși, de ore ce o muiere din *Bighiu*, care a vēndut gāsele a fugit după *Șomfaleni*, pre carī ajungēndu-i în *Serefel*, le-a luat gendarmii gāsele, carī au fost cumpērate pre bani falși.

Cu ocașiunea începerei anului școlastic la instituttele de învețământ. Cardinalul Primate al Ungariei *Vaszari*, a îndreptat o ordinațiune, în care pune la inima clerului cu tot dorul, ce mai mare grijē pentru instrucțiunea studiului religiunei. În acesta Ordinațiune Marele Dignitar catolic, citēzā și cuvintele Papei *Leone XIII* rostite în 26 Iunie 1878: „*Instrucțiunea cu temei în adevērurile religiunei a format lumea, a nobilitat și sanctificat referințele omenilor între sine, a nobilitat simțemēntul moral, și creat acea cugetare creștinēscă, carea prepune pre poporele credinței altor popore.* —

Gâcitură de șach.

de Aneta Vlăsu.

							măi												
							da-	de	deș-	tu.	Ră-								
							te	A-		ci	ta!								
							lin-	ră		Gin-	par-								
							dă-	dă-		a	ple								
bi-	tó-	ne,	la	dar	să-	gă	des-	suc.	ta!	voiu	să	mă	voiu						
Te	mi-	iu-	nă-	mi-	ră	o,	Tu	fi	mă	u-	of-	jur	pot						
să,	te!											ci	ru						
ne,	smul-	rog	dic	nu	din	me	ti-	ti-	te!	De	In	Nu	și						
Te	Iși	și	gi	nu	și	mă	ri-	să,	ne	ne,	Că-	do-	ve-						
							ui-	al						ga	tru				
							ui-	mă						mó-	do-				
							meu	ta!						pen-	lin-				
							duc.	ta!						meu	fru-				
							A	bra-						de	vai				
							Că-	A-						mea	al				
							tu	dă	o,	eu	eu								
							dă-	ci	Când	o,	a								

Deslegări de gâcitură.

Gâcitura de șach din nr. 18 de D-șora Emilia (Cutean¹).

M'am gândit cu drag la tine până nu te-am cunoscut
Te sciam numai din nume, de nu te-ași mai fi știut!
Și am dorit se pot odată, se te ved pe tine eu
Se-'l închin a mea viața se te fac idolul meu,
Acest vis de fericire l'am plătit atât de scump
Adă și inimă și suflet de durere mi-se rump
In selbatie'am iubire te-am iubit cu atâta foc
C'am perdut cu tin' odată ori ce urmă de noroc.

A deslegato bine D-șorele și Domni: Eugenia Vlas, Margareta Vlas, Albac; Lucreția Mathe, Chiraleș; Sabina Deleu Siciu; Adollina Borza, Alba-Iulia; Maria Pinciu, Hozman; Maria Vlad, Ieșelnița. Ioan Barna preot gr.-cat. Miraslău; Th. A. Bogdan învățător, Bistrița; Ioan Vlas s. not. cerc. Albac; I. Co-

¹) Din eróre s'a tipărit „Lucreția Mathe.“

roiu Ponoreanul preot gr.-cat., Ponorel; Andreiu Bugnariu, asc. la cursul de posta și telegraf., Budapesta; Ioan Pampu inv. Hosman.

Premiu: un tablou, l'a câștigat Dl. Ioan Vlas sub. not. cerc. Albac, tabloul e de mărimea 400 520 mm. și represintă o „seră romantică“ de lângă Enz.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

— 000 —

D-lui Gavril Bugnariu, Bochia, cele întrebate le vom publica cât de curend. — Salutare.

CEL MAI MARE DEPOSIT de tot felul de **păpuți** pentru bărbați, dame și copii cu cele mai ieftine prețuri, la

CAROL J. GOTTSTEIN păpuțar

BISTRIȚA, piața mare (lângă magistrat.)

Singura vânzare de **galoci** și **păpuți** rusești de Petersburg pentru zăpadă tot felul de **păpuți** pentru casă, Lawn-Tennis, pentru bicicliști și pentru promenadă.

NOU A SOSIT! - cea mai elegantă și modernă calitate de păpuți de toamnă și iarnă. În ce privește calitatea bună se garantează.

Comandele după măsură se efectuează elegant, solid și după **moda cea mai nouă**. Specialist în toate mărimile de **păpuți** pentru cei bolnavi de picioare. Comandele mai urgente se efectuează imediat.

Isvor ieftin

pentru însemnarea și procurarea următoarelor:

Cărți pentru școală și privați,
Requisite de scris și desemn,
Requisite de cancelare ==
Hârtii de epistole, cuverte,
Casete, etc. etc. ==
Albumuri pentru fotografii,
Albumuri pentru ilustrate,
Albumuri pentru poezii, etc.

Cu cele mai ieftine prețuri!

M. Binder,

Bistrița, piața mare (Kornmarkt)

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

Aducem la cunoștința on. public acestă nouă tipografie, provădută cu cele mai bune mijloace tehnice, aranjată după stilul cel mai nou unde putem executa ori-ce lucrări aparținătoare artei tipografice în cel mai scurt timp, precum:

Tipărituri de bancă,
BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri,

Foi periodice,

Bilete de logodnă.

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,
BILANȚURI,

Compturi,
PREȚURI-CURENTE

Cuverte,

Anunțuri funebre,
CIRCULARE.

Comandele se execută prompt, cu acurătete, cu cele mai ieftine și mai moderate prețuri.

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

„BIBLIOTECA SATENULUI“

a apărut Nr. 1. și cuprinde o mulțime de balade alese costă 20 fileri

Se poate procura de la autorul T. A. Bogdan inv. și de la Administrația „Rev. Ilustr.“ în Bistrița.